

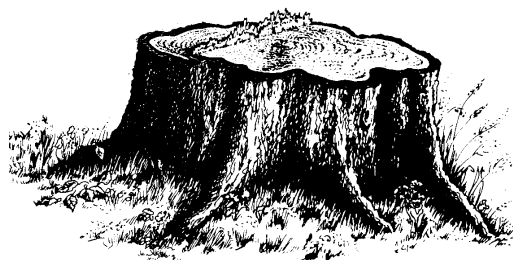
9. BRUKERINTERESSER I NATUREN OG KONFLIKTER I FORHOLD TIL VILTET

9.1 SKOGBRUK

Skogen i Sarpsborg består av ca. 184 km² produktivt areal. Det totale utmarksarealet er ca. 269 km². Til sammen utgjør derfor skog og utmark omkring 2/3 av kommunens totale areal. Det sier seg derfor selv at skogeierne står i en særstilling når det gjelder forvaltningen av viltets leveområder.

Nøkkelen til en forsvarlig forvaltning ligger i flerbrukshensyn i skogbruksplanlegginga. Informasjon og veiledning er meget viktig, da et viltvennlig skogbruk ikke nødvendigvis er mindre økonomisk enn den såkalte bestandsskogbruksmodellen. Ikke bare grunneiere, men alle faggrupper tilknyttet forvaltningen av skogen har et kontinuerlig behov for ny kunnskap. Sammenlignet med f.eks. Sverige har vi i Norge hatt et relativt viltvennlig skogbruk; men mer på tross av enn på grunn av faglig rettledning og offentlige tilskuddsordninger. Eierstrukturen i skogområdene i Norge har også hatt betydning. Med mange små enheter har vi for det meste unngått storskala flatehogster som er en av de mest negative virkningene av bestandsskogbruket.

Utviklingen innen skogbruket har i de siste årene gått mot en økt forståelse for å ta flerbrukshensyn, og flere tiltak er allerede satt i gang på dette området. Som et eksempel kan "Rikere skog" prosjektet, i regi av Norges Skogeierforbund, nevnes.

På det lokale plan er det i forbindelse med viltkartleggingen og den skogtaksten som pågår i Tune og Varteig, lagt opp til et tettere samarbeid mellom viltmyndighetene, skogbruksmyndighetene, skogeierforningen og grunneierne. Dette prosjektet er nærmere beskrevet under konkrete tiltak i kapittel 10.

På den negative siden har det idag kommet krav om leveranse av ferskt trevirke. Dette gjelder forøvrig bare massevirke til den nye papirmaskinen i Halden (PM6), men mange andre bedrifter innen trelastindustrien har også begynt å kreve ferskt virke. Motivasjonen her er for en stor del å unngå kapitalbindende tømmerlagre.

Konsekvensene av dette har blitt en voldsom økning i byggingen av skogsbilveier, større maskiner i skogen, større drifter når det først avvirkes, og ikke minst at denne måten å drive på medfører at det også blir hogd i yngleperioden for viltet. En årstid hvor det tradisjonelt har vært stille i skogen. Konsekvensene av denne utviklingene har vi ennå ikke sett rekkevidden av.

Beiteskader på barskog i kommunen har ikke blitt registrert som noe problem, men derimot har plantefelt med lavlandsbjørk (*Betula verrucosa*) blitt totalskadet av elg. Det er antakeligvis ikke mulig å forynge plantefelter med lavlandsbjørk i Sarpsborg, uten å måtte

overstige det som regnes som økonomisk forsvarlige foryngelseskostnader. Ut i fra et forståelig synspunkt vil den "lauvrydding" som elgen foretar på høyere boniteter i mange tilfeller oppveie eventuelle beiteskader på furu. En økning i elgbestanden vil først og fremst føre til økte beiteskader på dyrket mark.

For å kunne ivareta vilthensyn på best mulig måte innen skogbruket i Sarpsborg er følgende momenter viktige:

- Sett igjen kanter mot myr, elver, vann og dyrket mark. Kantsonen bør være urørt i en bredde på 5 - 20 m, og kantsonen bør helst utvides ytterligere ved plukkhogst.
- Unngå hogst i følgende områder: Berglendte koller og rabber, skrenter og rasmark, kløfter og bekkeraviner. Mindre øyer på myr og i vann er ofte viktige hekkelokaliteter, og bør spares.
- Innslag av våtmark og sumpskog er ofte svært viktige biotoper for mange arter. Disse beholdes urørt, eller hogges kun forsiktig. Grøfting bør unngås.
- Hensyn til storfugl: Registrer tiurleiker, beitetrær og dagområdene. Unngå flatehogst i disse områdene, og spar beitetrærne. Mange tiurleiker er registrert i viltkartverket. Opplysninger om disse kan grunneiere få ved å kontakte viltneimnda som også kan gi råd om spesiell hogstføring ved eventuell hogst på og omkring leiken. Et eget prosjekt er startet for på best mulig måte å ivareta disse viktige viltbiotopene innenfor driftsplanleggingen i skogbruket. Dette prosjektet er nærmere beskrevet i kapittel 10.
- Grøfting av "vassjuk" mark og myrer bør unngås. I tidligere grøftede områder, som har vist seg å være uegnet til produksjon av skog, bør det vurderes å heve vannspeilet for å gjenskape viktige viltbiotoper og samtidig bedre vannmagasinkapasiteten i vassdragene.
- Registrer hekkelokaliteter for spesielle arter som feks. fiskeørn og musvåk. Unngå flatehogst i en radius av ca. 50 m fra reiret. Forstyrrelser må unngås i hekketiden innenfor en radius på minst 300 m. Sett igjen store trær, særlig furuer med flat krone. Disse kan være verdifulle som reirtær i fremtiden.
- Bevar områder med hagemarkskog.
- I den grad det er nødvendig å rydde er manuell rydding å foretrekke framfor glyfosatsprøyting.
- Sett igjen døde trær og store lauvtrær, særlig osp, og la nye ospeholt utvikles. Over 25 fuglearter benytter gamle spettehull som reirhull.
- Ta vilthensyn ved anlegging av skogsbilveier, diskuter traséen med viltmyndighetene.

9.2 JORDBRUK

I Sarpsborg kommune er det ca. 79 km² dyrket mark og beiter. Motstridende interesser mellom dyrelivet og jordbruket oppstår ved: kanalisering av elve- og bekkeløp, bekkelukking og grøfting, oppdemming/nydyrking av fuktmark, vannforurensing, nydyrking, åkersprøyting, hogging av kantskog, samt hogging av skogvokste åkerholmer i innmarka. Beiteskader av viltet på innmarka er også et problem som krever oppmerksomhet.

Senking av vann og kanalisering av elver og bekker blir ofte gjort for å redusere arealet av "vannsjuk" jord langs breddene. Ved å sammenligne kart over bekker i kulturlandskapet fra noen tiår tilbake med dagens tilstand, er det overraskende hvor stor del av bekkene som i dag går i rør. Dette har mange negative konsekvenser for dyrelivet. Åpne bekker, spesielt de som er bevokst med kantskog, er viktige leveområder for mange dyrearter da slike områder har høy produksjon av både planter og insekter. Nyere undersøkelser har vist at bekkene også har en meget viktig funksjon som naturlige renseanlegg. Skog og krattbevokste bekkeløp er i tillegg viktige korridorer eller ferdselsårer for mange arter som lever i tilknytning til kulturlandskapet.

Åkerholmer i innmarka bevokst med busker, kratt og trær, er et landskapselement som har blitt sterkt redusert de siste tiårene. Arealene med hagemark, kantsoner, åkerholmer, åkerreiner og andre restarealer har også blitt redusert. Dette er viktige biotoper for mange arter, særlig spurvefugl, og bør derfor opprettholdes. I dag eksisterer det også økonomiske tilskuddsordninger i landbruket som søker å bevare disse viktige landskapselementene.

Den utstrakte grøftingen som har foregått både i skogbruket og jordbruket har den (uventede) effekten at leirpartikler ikke blir filtrert i jorda, men følger med vannet ned i dreneringene, og videre ut i vassdragene. Sammen med økt avrenning av næringsstoffer har dette ført til en utstrakt forurensning av vann og vassdrag. Grøftingen har også redusert vannmagasinkapasiteten i jorda, slik at bekkene får svært ujevn vannføring og tørker inn i perioder. Følgene blir gjerne redusert insektsfauna og redusert fiskebestand noe som igjen fører til et redusert næringstilbud for fiskespisende arter som oter, fiskeørn, fiskeender mfl. Bruken av sprøytemidler, samt overgangen til mer ensidig kornproduksjon har ført til at produksjonen av insekter har avtatt. Dette har fått konsekvenser for mange viltarter. Den mest merkbare forandringen for folk flest er at det har blitt mindre av feks. svaler, rapphøne og åkerrikse, men også andre arter som lever av insekter og virvelløse dyr har hatt tilbakegang. Når det gjelder beiteskader av hjortevilt på innmarka, legger viltmemnda opp til et optimalt kjøttutak, uten at beiteskadene blir for store.

9.3 FRILUFTSLIV OG FERDSEL

Som et av meget få land i verden har Norge lovfestet allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark. Dette viser hvor viktig tradisjonen med turer i skog og mark er for nordmenn flest. Frilufsloven inkluderer de fleste former for friluftsliv, med visse unntak som feks. jakt, fiske, motorisert- og organisert ferdsel. Hensikten med ferdselen har endret seg med tiden fra matauk til ulike former for rekreasjon.

Selv om tradisjonelt friluftsliv, som turgåing, stort sett er skånsomt mot naturen, vil all ferdsel på en eller annen måte ha negativ innvirkning på faunaen. Stor generell ferdsel fører til lavere bestand av flere arter som feks. hjortevilt, skogsfugl og rovfugl. Dette skyldes både at dyrene i området må bruke mye energi på flukt og stressreaksjoner, og derfor flytter til fredeligere områder. Et eksempel på dette er fiskeørna som har flyttet vekk fra sine opprinnelige hekkeplasser på holmer i innsjøene og inn i skogen på grunn av økt ferdsel på og langs vannene.

I en bykommune som Sarpsborg vil det bli større ferdsel i utmarka enn i en landkommune, og stedvis kan presset på naturområdene i kommunen bli uforholdsmessig stort. Mange av viltartene tåler dagens ferdselsnivå godt, og vil også tåle en ytterligere økning. Andre arter igjen er mer sårbare for forstyrrelser, og for mange arter som feks. rovfugl, kan selv begrenset ferdsel være kritisk. På den annen side er kontakt med natur og opplevelser i naturen viktige for forståelsen og respekten for natur og miljø, og det bør derfor tilrettelegges for friluftsliv. For å minimalisere skadevirkningene av økt aktivitet i utmarka bør ferdselen kanaliseres utenom viktige områder for viltet. Dette kan for eksempel gjøres ved å anlegge stisystemer med tilrettelagte parkeringsmuligheter osv. i utmarksområder som er lavere prioritert som viltområder. Dette blir nærmere omtalt som et eget punkt i kapittel 10.

Naturfotografer, hobby-ornitologer og andre naturinteresserte kan også utgjøre en trussel for viltet. Det er viktig å være klar over at naturen er "full av" predatorer¹ med skarpe sanser. Selv om en forsiktig sniker seg fram til et reir for å ta en rask titt eller et bilde og så skynder seg bort, kan for eksempel ei kråke som seilte forbi ha sett at du bøyde deg over et eller annet, og resultatet kan bli et plyndret reir. I denne sammenhengen bør det sies at reirfotografering ikke har vært godtatt blant seriøse naturfotografer siden flere år tilbake.

Motorbåtkjøring kan, spesielt i hekketida, føre til unødige konflikter med en rekke vannfugler. Både hurtiggående båter og vanlige småbåter, med eller uten påhengsmotor, kan ha negativ innvirkning på viltet, særlig i hekketiden.

Raske båter stresser viltet ekstra på grunn av større overraskelsesmoment, samtidig som de dekker et mye større område på kort tid og derved forstyrrer flere individer. I tillegg har raske båter ofte et vesentlig høyere støynivå og lager større bølger som kan velte eller på andre måter ødelegge reir som ligger i vannkanten. Småbåter med påhengsmotor bruker lengre tid på å komme forbi reiret, og forstyrrer derfor på en annen måte.

Ferdsel med kano kan også virke meget forstyrrende på viltet. Noe av sjarmen med kanopadling er nettopp det å kunne gli inn i tett vegetasjon i gruntvannsområder eller trange farvann, hvor andre båter ikke kan gå. Dette er ofte også svært viktige viltbiotoper, spesielt for vannfugl, og særlig i hekketiden kan dette ha negative konsekvenser.

Fritidsfiskeres ferdsel langs vann og vassdrag forstyrrer viltet, og i tillegg kommer den faren for viltet som "gjenglemte" garnrester og fiskesnører representerer.

Løshunder kan gjøre stor skade, særlig i yngleperioden og ved spesielle snøforhold om vinteren. Viltlovens §52 pålegger hundeeiere å holde hunden i bånd, forsvarlig inngjerdet eller innstengt i tiden mellom 1. april og 20. august. Ved spesielle forhold, som feks. dyp snø, kan fylkesmannen eller Direktoratet for naturforvaltning etter forslag fra viltnemnda vedta å innføre båndtvang i bestemte områder også utenom denne perioden.

Katter er et lite påaktet problem. Disse går som regel alltid løse, og vil spesielt i yngleperioden kunne gjøre stor skade på dyrelivet. Særlig gjelder dette for hekkende fugl, men katter kan også eksempelvis ta hareunger.

Orangeringsløp, og da særlig de store arrangementene, er ofte en alvorlig stressfaktor for viltet. Dette har blitt dokumentert gjentatte ganger for elg, men lite er gjort for å belyse effekten på alle de andre artene i skogen.

Det foreligger i dag retningslinjer for hvordan et o-løp bør planlegges for å minimalisere skadevirkningene for faunaen. Viktige momenter her er eksempelvis; start og målområde legges på forskjellige steder, frisoner for viltet innarbeides i løpsområdet, løp bør ikke planlegges i yngreperioden på våren og forsommeren osv. Uansett god planlegging, vil et orangeringsløp måtte få negative konsekvenser for viltet. Bare det faktum at det tegnes et o-kart, vil nødvendigvis føre til økt ferdsel i området. Da det i særlig viktige og viktige viltområder ikke er ønskelig med tiltak som øker ferdselen, bør nyttegning av kart kanaliseres til andre områder. Planlegging av o-løp i særlig viktige og viktige viltområder hvor det allerede eksisterer orangeringskart, bør foregå i nært samarbeide med viltnemnda. Viltnemnda vil her være svært restriktive med å godkjenne løp i yngreperioden.

I de særlig viktige og viktige viltområdene i kommunen bør en unngå alle former for tilrettelegging som fører til økt ferdsel, og der slike ordninger allerede eksisterer bør de vurderes av viltnemnda i samråd med den ansvarlige for tiltaket. Eksempler på tiltak som er vanskelig å forene med forvaltningen av prioriterte viltområder:

- Tilrettelegging for ferdsel med fritidsbåter eller kanoer
- Orangeringsløp
- Ski arrangement og ski-løyper (i vinterbeiteområder for storvilt, og på senvinter/vår i områder med orrfugl- eller tiurleiker og hekkeplasser for rovfugl)
- Turstier

9.4 JAKT

Tradisjonene med jakt og fangst er like gamle som menneskeheten, men til forskjell fra tidligere tider hvor jakta var en livsnødvendighet, har jakta idag størst betydning som kilde til rekreasjon og naturopplevelser. Det er likevel på sin plass å understreke at jakt i dag er nødvendig for å regulere bestanden av arter som feks. elg, og at jakta representerer en viktig høsting av et produksjonsoverskudd i naturen.

Dagens jakt er underlagt lov om viltet m. forskrifter og lov om dyrevern, som regulerer når jakta kan foregå, hvilke arter som er jaktbare og hvordan jakta skal utøves. Disse forskriftene revideres kontinuerlig fra sentralt hold etterhvert som vår viten øker, og etter svingningene i viltbestandene.

Som for de fleste kommunene i Østfold er utmarka rundt Sarpsborg pressområder når det gjelder jakt. Selv om det er delte meninger om småviltjaktas innvirkning på bestandsstørrelsen, vil et stort jaktpress over flere år høyst sannsynlig kunne ha

Elg

betydning for de lokale viltbestandene (Kastdalen 1992). Stort jaktpress lokalt kan ved siden av selve avskytingen, også føre til at endel av viltet flytter til andre områder, noe som fører til ytterligere bestandsnedgang. På denne måten kan jakta også ha innvirkning på de ikke jaktbare artene. Et stort jaktpress vil i tillegg kunne føre til konflikt med turgåere og andre ikke-jegere som også søker rekreasjon i naturen.

Jakt foregår på en tid av året hvor viltet ikke er så sårbart for forstyrrelser som resten av året. Jakttida for den enkelte viltart eller artsgruppe av vilt er også forsøkt lagt til den tiden av året hvor de negative konsekvensene blir minst mulige. Dessverre kjenner hverken viltet eller jakthunder til de ulike tidsbegrensningene for ulike arter, og resultatet kan bli at visse viltarter blir utsatt for stress også utenfor den lovlige jakttida for disse artene.

Dette er imidlertid en konsekvens av jakta som det er svært vanskelig å gjøre noe med, så lenge vi skal høste av et naturlig overskudd ved jakt. Det er likevel grunn til å påpeke at den jaktberettigede i et område har full rett til å legge begrensninger på jaktutøvelsen ved f.eks. å "fred" enkelte arter eller områder. Dette kan være aktuelt hvis en art er inne i en negativ bestandsutvikling. En slik lokal fredning stiller imidlertid krav til både kunnskap om den aktuelle arten, og til grundig oppfølging av bestanden slik at ikke forvaltningen av viltressursene blir basert på "synsing".

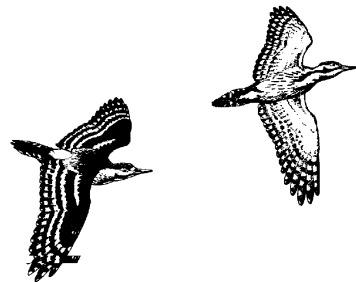
9.5 ULOVLIG JAKT / ETTERSTREBELSE

Et stort omfang av skogsbilveier kan gi en økning av ulovlig jakt. Flere områder gjøres tilgjengelige for biler, og tradisjonelt er det særlig rådyr og elg som er ettertraktet vilt for krypskytterne. Men også andre viltarter blir felt. For å unngå konflikter av denne art må en vurdere å stenge veiene med bom. Ulovlig jakt foregår også langs offentlige veier, særlig på øde strekninger, slik at det kan være aktuelt med en form for oppsyn også her.

Et problem som har økt i omfang i senere tid er etterstrebelse av fredet vilt, særlig truede og sårbare rovfugler og ugler. Her er det både krypskyting med tanke på utstopping og ulovlig innsamling av egg og unger til f.eks. falkonerer. Her bør viltneimnda prøve å holde seg oppdatert med tanke på de opplysningene som eksisterer vedrørende hekkeplasser til de aktuelle artene. Ved mistanke om slik virksomhet må politi eller lensmann varsles omgående. Ved særlig utsatte steder bør en også vurdere et oppsynssamarbeide med folk fra lokalmiljøet.

9.6 BOLIGBEBYGGELSE

Boligbebyggelse medfører flere uheldige virkninger på viltet, både direkte og indirekte. Direkte ved den rent fysiske omdisponeringen av arealene, og indirekte ved økt ferdsel og forstyrrelser, som gjerne er den mest negative virkningen. Dette må det tas hensyn til i arealplanleggingen slik at det ikke planlegges boligbebyggelse i de særlig viktige og viktige

Hvittryggspett

viltområdene. Utbygging til boligformål bør heller ikke planlegges i en slik nærhet at det fører til økt press på disse områdene.

En arealplan for Sarpsborg kommune etter kommunesammenslåingen foreligger ennå ikke, men planavdelingen i kommunen arbeider med et utkast og regner med at planen vil bli ferdig i løpet av 1995.

For at det skal bli tatt mest mulig hensyn til de prioriterte viltområdene i kommunen er det viktig med et samarbeid mellom viltmyndighetene i kommunen og kommunens planavdelingen. Spesielt i forbindelse med arbeidet med den nye arealdelen av kommuneplanen er det viktig med et konstruktivt samarbeid. Viltneemnda ønsker derfor svært gjerne å fortsette det samarbeidet som allerede er etablert med planavdelingen i kommunen. Denne saken er omtalt som et tiltak i kapittel 10 punkt 2.

9.7 FRITIDSBEBYGGELSE

Hyttebygging og hytteliv har lange tradisjoner i Norge, og hytter langs kysten har vært og er særlig populært. I Sarpsborg finnes det nå ca. 3000 hytter. Langt de fleste av disse ligger langs kysten i Skjeberg. Ellers er hyttene i kommunen fordelt med ca. 50 hytter i Tune, ca. 50 i Varteig, og ca. 50 i Børte vann / Isesjø området.

I flere tiår har det blitt praktisert et forbud mot ytterligere hyttebygging i kommunen. Unntatt fra dette forbudet er enkelte felter hvor det fortsatt finnes endel eldre godkjente byggeplaner.

Hvis det i framtiden skulle bli aktuelt å legge ut nye hyttetomter i kommunen, er det viktig å være klar over at det også utenfor de avgrensede viltområder finnes spesielt hensynskrevende biotoper for viltet. Dette kan være tiurleiker, rovfuglreir etc. Vilthensyn må derfor tas ved planlegging av alle typer byggeprosjekt i utmark, uansett om det ligger i eller utenfor de særlig viktige eller viktige viltområdene.

9.8 LEDNINGSTRASÉER

Kraftledninger og ledningstrasèer av alle slag tar hvert år livet av flere fugl enn jegerne, og regner en med alle de ikke jaktbare fugleartene kan det bli snakk om milliontall på landsbasis hvert år. Det er derfor meget viktig å ta vilthensyn ved anlegging av eventuelle nye traseer i kommunen. Alle former for utbygging er i utgangspunktet uønsket i de viktige viltområdene, men er en linjeføring uungåelig, kan en ved god planlegging redusere skadevirkningene.

Hubro og musvåk er særlig utsatt fordi de gjerne benytter høgspennmastene som jaktpost, og lager kortslutning mellom ledningene og selve masta idet de slår ut vingene for å fly. Kollisjoner med ledninger er imidlertid en langt hyppigere dødsårsak for flertallet av fugleartene enn død som følge av strømstøt, såkalt elektrokusjon. Av den grunn er det i hovedsak de mindre ledningstraséene som er farligst for viltet. Ledninger som går på tvers av dalsøkk og vann, nære skogkanter, og særlig når de går i høyde med tretoppene, er erfaringsmessig de mest ugunstige for viltet. De store høgspenntraséene er så synlige og går så høyt oppe at de ikke representerer en like stor fare for fuglefaunaen.

For å kunne vurdere den virkningen en eventuell ny ledningstrasé vil medføre for viltet, er det nødvendig at viltneemnda blir hørt i alle saker som vedrører nye traséer. Denne saken er nærmere omtalt i kapittel 10.2.

9.9 AVFALL

I tidligere tider sto det en gris eller noen høner i annethvert uthus, også i tettbegbygd strøk, som tok seg av matavfall fra husholdningen. I dagens samfunn havner de fleste matrester fyllplassen. Selvdøde dyr fra husdyrproduksjon havner ofte ikke engang på fyllplassen, men kastes gjerne rett bak driftsbygningen. Særlig i forbindelse med fjørfeproduksjon blir det mange selvdøde dyr. Men også jegerne er med på å øke mengden av lett tilgjengelig mat for rovviltet. Slakteavfallet fra elgjakta representerer flere tonn med mat hver høst som blir spist av rev, ravn, kråke m.fl., og som setter dem i bedre stand ti å overleve vinteren.

Alt dette matavfallet er samlet sett med på å holde liv i en uforholdsmessig stor bestand av predatorer. Det er sannsynlig at en opprydding i disse forholdene vil være mer effektivt enn direkte predatorbekjempelse.

Forslag til tiltak i denne forbindelse er beskrevet i kapittel 10.2.

9.10 VEIBYGGING, VEIER OG JERNBANE

Statens Vegvesen holder på med et prosjekt med omlegging av E6 og tilførselsveiene mellom Kalnes og Solli, men langt den største delen av de veiene som blir nybygget nå er skogsbilveier og traktorveier. Det er idag disse veiene som har størst innvirkning på viltet og viltets leveområder i regionen. De negative konsekvensene av veibygging som er omtalt nedenfor dreier seg derfor i hovedsak om disse veitypene.

Når det gjelder vilt som blir drept i trafikken, er det hovedsakelig på de større veiene fra fylkesvei og oppover, hvor ulykkene skjer.

Veier og veibygging medfører virkninger på viltet på flere måter som kan deles i direkte og indirekte negative konsekvenser:

Direkte konsekvenser

- Veitraséer blir gjerne lagt der hvor det er enklest og dermed billigst å bygge veien. Dette resulterer mange ganger i at veiene legges i bekkedrag og vannkanter, og ofte dreneres myrer og annen våtmark i forbindelse med veibyggingen. Dette er svært viktige viltbiotoper som da vil bli ødelagt. I tillegg kommer forstyrrelsen av viltet under byggingen, særlig hvis anleggsperioden legges til yngleperioden for viltet.

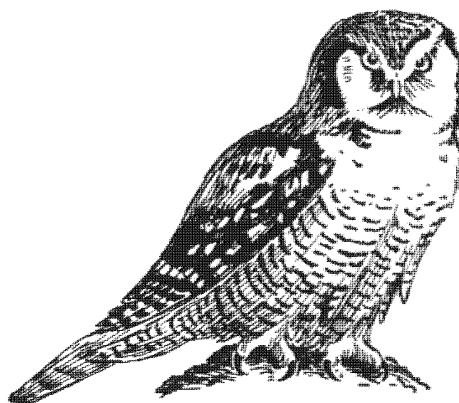

Bever

Indirekte konsekvenser

- Veier fragmenterer utmarksarealene og åpner for økt ferdsel. Områder som tidligere lå langt fra vei hadde på grunn av sin utilgjengelighet liten trafikk, og dermed lite forstyrrelser. Et stadig økende veinett fører til at disse viktige "frisonene" for viltet forsvinner.

Trafikken tar livet av store mengder vilt, fra frosk og padder til elg, men vanligvis er det bare kollisjoner med større viltarter som elg, rådyr og kanskje grevling som blir lagt merke til. De utallige mindre dyrene som blir drept langs veiene blir sjelden lagt merke til. Dette skyldes at de fleste påkjørselene skjer i skumring og mørke, og før dagen gryr har naturens effektive renovasjonsvesen, bestående av rev, kråker, nøtteskriker mfl., fjernet "trafikkofrene". Frosk- og paddetrekken til gyteområdene på regnfulle våretter er et godt eksempel på dette. Mengder av padder og frosk blir overkjørt hver natt, og påfølgende morgen er det svært lite som vitner om det som har skjedd. Lenger sør i Europa blir dette tatt alvorlig, og det blir laget egne tunneler for frosk og padder under veiene.

Haukugle

Fordi det idag bygges få nye offentlige veier i regionen, er det hovedsakelig skogsbilveier og traktorveier som sakte men sikkert forringer viltområdene i kommunen. Hovedårsakene til den relativt omfattende veibyggingen i utmarka er kravet fra treforedlingsindustrien om levering av ferskt virke (Maks. 3 uker), og at det gis offentlig støtte til byggingen. Dette er imidlertid problemer som må tas opp i et større forum enn det kommunale, men er nødvendig bakgrunnskunnskap i skogsbilveiproblematikken.

På det kommunale plan kan det imidlertid påses at de nødvendige vilthensyn vises når veier planlegges. Det er viktig at viltneimnda blir med for å vurdere: valg av trasé, valg av tidspunkt for anleggsarbeidet, hensyn til kjente reirlokalteter og spillplasser mm. I dette arbeidet er et oppdatert viltkartverk et viktig verktøy.

Traktorveier bygges idag i minst like stort omfang som skogsbilveier i kommunen. For viltet er de direkte konsekvensene ofte like negative. De indirekte konsekvensene med økt motorferdsel skal imidlertid ikke være like store da traktorveier, i følge lov om motorferdsel i utmark, regnes som utmark og hvor alminnelig ferdsel med motorkjøretøy er forbudt.

I praksis blir imidlertid mange traktorveier bygget med så høy standard at de automatisk har inngått som en del av skogsbilveinettet. Dermed har traktorveiene også bidratt til en økning i ferdselen i områdene. Det bør settes i verk tiltak for å unngå at traktorveier fører til økt motorisert ferdsel i utmark, og konkrete forslag til løsning er foreslått under konkrete tiltak under kapittel 10.2.

Veibygging i utmark er ikke underlagt plan- og bygningslovens rutiner. For i størst mulig grad å unngå uheldige konsekvenser av anleggene bør det innarbeides en ny rutine i kommunen som

medfører en bredere vurdering av trasévalget. Viltneimnda sitter på mange opplysninger om viltet i kommunen og bør derfor inngå som høringsinstans i alle saker som angår nybygging og ombygging av eksisterende skogsveier i utmark. En ny forskrift om skogsveier trådte i kraft i mai 1994. Dette emnet er nærmere omtalt under kapittel 10.2.

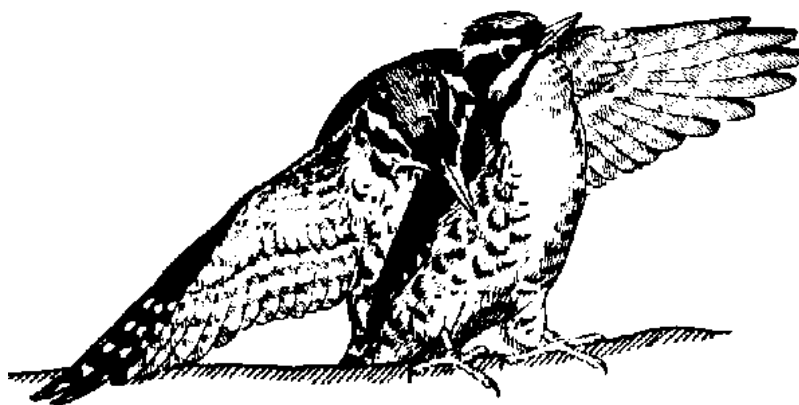
Et annet viktig behov i tilknytning til veiene er nødvendig merking ved storviltoverganger. Ved ekstra utsatte veistrekninger kan det være nødvendig med rydding langs veibanen. Varselskilt på strekninger hvor det erfaringsmessig skjer mange påkjørsler bør vurderes. En økning i antallet elgpåkjørsler kan også gi grunn til å vurdere en reduksjon i elgbestanden. Emnet er nærmere omtalt under kapittel 10.2.

9.11 ANDRE TEKNISKE INNGREP

Svært ofte finnes mange interesser knyttet til arealene i en kommune, og Sarpsborg er intet unntak. Dette kan føre til konflikter med viltinteressene, noe som blir forsøkt ivaretatt med kommuneplanens arealdel og viltplanen. Men det er også viktig å være klar over indirekte virkninger av de enkelte arealdisponeringene. Av ting som må behandles nøye i denne sammenheng er inngrep som:

- Utfyllinger (industriareal, veier, etc.).
- Anlegging av småbåthavner, småflyplasser, krossbaner, etc.
- Utbygging/reguleringer til industriformål, campingplasser, alpinanlegg, turistsenter, etc. (hensyn både i planlegging og i anleggsfaser).
- Inngrep som fører til forurensning eller forstyrrelser, anlegg for motorsport medfører ofte støyforurensning og forstyrrelser.

Ved større tekniske inngrep skal konsekvensene for viltet vurderes, og her er viltkartet med rapport et viktig verktøy.

Tretåspetter